

NOTES D'OPINIÓ

Ferran Ruiz Tarragó

La llebre enlluernada

Agost 23, 2020 Agost 25, 2020 @firtarrago

Apunts sobre la crisi sanitària i moral de la Covid-19.

La perspectiva de que el nou curs acadèmic sigui aproximadament normal ja és del tot irreal. Era de tómer el juliol, però les tres primeres setmanes d'agost no han fet sinó aprofundir aquesta impressió. El nombre d'afectats de Covid-19 torna a créixer, si bé amb menor dramatismes que als mesos de març i abril pel que fa el nombre de defuncions (a Espanya, en un sol dia, el 2 d'abril, van ser 950). Hi ha menys saturació a les urgències hospitalàries i no es percep l'angoixant insuficiència d'equipament sanitari (especialitzat com els respiradors i també del més bàsic, com mascaretes i desinfectants) que hi havia llavors.

El juny, després de dos mesos llargs de confinament estricte, un cert optimisme es va instal·lar en la societat, que pensava que ja s'havien fet els sacrificis suficients i que la situació no podia fer res més que millorar. Semblava que la pandèmia estava en camí de ser dominada tot i que es deia que a la tardor potser hi hauria alguns rebrotos. Aquest relaxament va fer baixar la guàrdia, amb el resultat que la transmissió comunitària va tornar créixer i és actualment elevada: a finals de juliol, el nombre de positius de Covid-19 a Espanya en una setmana era com el de França, Regne Unit i Itàlia junts. Si en acabar l'estat d'alarma el 21 de juny Espanya registrava de 100 a 150 nous casos diaris, a mitjans d'agost aquest nombre s'eleva a més de 3000, tot i que només al voltant del 3% requereix hospitalització i la mortalitat és del 0,3%. [1]

Molta gent, en especial adults joves, està actuant com si pel fet d'haver-se reclòs i sacrificat durant una temporada, la naturalesa hagués de correspondre mostrant-se agraïda, deslliurant els humans dels seu rigors o fent-los més suportables. Sembla que mai no acabarem d'aprendre que al Món natural, entès en el sentit sistèmic que va preconiatar Humboldt, els éssers humans li són del tot indiferents.

La pandèmia del coronavirus afecta a éssers vius que són part de la naturalesa. És un fenomen natural, tot i que, tal vegada, el seu origen no ho sigui. En qualsevol cas, com en altra manifestació destructora (terratrèmol, volcà, tsunami, tempesta, inundació, incendi, malaltia "habitual", epidèmia, etc.), la natura és absolutament indiferent als seus efectes i a les preocupacions i patiments humans que origina, mori una persona de cada mil o una de cada deu, o que la proporció sigui encara major, com en la pesta negra medieval. La naturalesa, d'una banda capaç d'omplir els sentits i sadollar l'esperit, també és del tot aliena a la bondat i l'equitat dels seus efectes. Precisions per això, des del segle XVIII i la Il·lustració, al món occidental s'ha considerat progrés a tot el que contribueix a mitigar les incerteses, penalitats i patiments de la condició humana i a ressaltar el valor de la vida individual, convertit en el bé suprem. El coneixement, la tecnologia i l'organització social i política han estat i són la clau per materialitzar de manera real i efectiva la idea de progrés. Si algun dia es disposa d'una bona vacuna contra el Covid-19, caldrà posar-la en el balanç positiu del progrés.

La pandèmia potser acabarà per factors aliens a l'acció humana, incontrollables, coneguts o no. O bé acabarà després que haguem estat capaços de posar en joc tot el que cal, que en aquest cas no és precisament poca cosa. Això vol dir humilitat, respecte mutu, fortalesa de caràcter i sentit cívic en el capteniment individual i col·lectiu, generació de coneixement i aplicació eficaç de tota mena de tecnologies. També vol dir cooperació, coordinació, organització i lideratge a múltiples nivells -de l'internacional al local-, i, per descomptat, molts diners.

Un camp de mines submarí podria ser una metàfora adient per al coronavirus en un mar navegat per uns vaixells anomenats centres educatius. Imatge recuperada de bing.com amb els descriptors "ocean mines" i el filtre "free to share and use" (23 agost 2020). Idea proporcionada per LAGR.

Si l'objectiu col·lectiu és aturar la transmissió i evitar la propagació del virus, venent la pandèmia amb els menors patiments i costos humans possibles -cosa que inclou protegir la salut i la vida dels infants i els joves i també la de les persones que els envolten-, obrir les escoles proporcionant gairebé res més que consells ben intencionats no sembla que sigui l'estratègia idònia per assolir-lo. Fins i tot és possible que iniciar el curs presencialment sigui una mesura inadequada o contraproductiva des del punt de vista de la salut pública. La socialització de l'escola és necessària però la salut és decisiva. No trobo gaire sentit a prioritzar la socialització si el preu a pagar és malaltia i patiment.

No soc ningú per aventurar-me a fer prediccions, però, tal com s'està denunciant amb creixent intensitat, la concentració humana als centres educatius pot convertir-los en un disc de Petri de la pandèmia. Com diu en una piulada la destacada i jove congressista estatunidenca Alexandra Ocasio-Cortez [Twitter, @AOC, 8 agost], si no és prou segur menjar en l'interior d'un restaurant, què fa que ho sigui l'escolarització en una escola? No és aquest un assumpte per arronsar les espatlles, dir "provem-ho", creuar els dits i esperar a veure què passa. Ningú no hauria d'oblidar que l'obligació de procurar i vetllar pel benestar d'infants i adolescents no recau en ells mateixos, sinó en persones adultes que en qualitat de mares i pares, de familiars o de professionals acreditats tenen responsabilitats legals i ètiques al respecte.

Amb el relatiu control de la pandèmia que es va donar a partir de finals de maig, les autoritats educatives van fer un tímid assaig de normalitat obrint els centres educatius dues setmanes de juny, bàsicament per acomiadar l'alumnat amb una certa dignitat, i també per donar un missatge de confiança i control a un públic angoixat. Aquesta obertura va provocar dubtes i va ser contestada per alguns docents, fet que, des de la seguretat de les seves oficines, alguns opinadors i columnistes van interpretar i denunciar com una manifestació més de l'habitual egoisme corporativista dels ensenyants,

donant a entendre que d'ells no se'n pot esperar altra cosa. Fins i tot un articulista seriós ho va presentar -al meu entendre de manera precipitada i exagerada- com un atemptat al dret a l'educació per la "resistència desacomplexada i pública" d'una part dels ensenyants per no tornar als centres.[2] Tanmateix l'acomiadament del curs es va fer en la majoria de centres educatius i va anar bé, es van lliurar les qualificacions -després de no poques contradiccions administratives i d'alguns despropòsits al respecte- i es va donar a entendre que aquesta obertura simbòlica era un assaig de normalitat escolar del nou curs al setembre.

La realitat, però, és tossuda i l'esperat rebrot de la tardor s'ha anticipat. A Espanya, com a molts altres llocs del món, la incidència de la pandèmia torna a anar en augment. A 20 d'agost, els titulars de premsa del dia informen que hi ha més de 3000 contagis diaris i que el nombre de morts s'ha duplicat en una setmana, arribant a 131.[3] A les portes del nou curs la situació, òbviament, no és estable ni controlada. I no només a aquí. Aquest mateix dia, el nombre de nous casos de Covid-19 a Alemanya ha estat el més alt des del mes d'abril.[4]

Òbviament, la situació no és homogènia. Varia segons els Estats en funció de condicions geogràfiques, sistemes de salut, valors cívics, decisions polítiques i accions administratives. Pel costat exemplar hi ha el cas extrem de Nova Zelanda, veritablement a les antípodes d'Espanya, tan en termes geogràfics com de control de la pandèmia. País bonic, ric, poc poblat i de geografia insular, a 9 d'agost portava 100 dies sense cap nou cas de Covid-19 i només tenia una vintena de malalts, corresponents a persones repatriades. Després ha aparegut un nou brot local d'explicació incerta perquè els quatre contagiats són d'una mateixa família que no ha viatjat. La resposta del govern ha estat imposar de nou el confinament, aquest cop curt, de només tres dies en principi, a la ciutat d'Auckland.[5]

Malgrat aquest entrebanc, la superació del Covid-10 a Nova Zelanda és un fet que no s'explica només per una qüestió de geografia i de demografia. Les principals claus de l'èxit neozelandès són *lockdown* total, tancament de fronteres, sanitat eficaç i gratuïta per a tothom (estrangers de pas inclosos), i un control estricte dels focus epidèmics, fins i tot amb policia vigilant els llocs on hi havia persones en quarantena. La primera ministra Jacinda Arden s'ha guanyat un lloc a la història del seu país per la diàfana i ferma gestió de la pandèmia, al temps que, probablement, s'ha assegurat la reelecció en les properes eleccions, que havien de ser al setembre però que han estat aplaçades quatre setmanes per precaució.[6]

Pel que fa la banda menys exemplar, força països podrien aspirar a liderar el grup. Potser el cas dels Estats Units és el que més colpeix, perquè disposa de gent molt preparada, és un país capdavanter en coneixement i recerca i posseeix enormes recursos de tota mena, a més del poder de fabricar dòlars. L'administració federal va preferir primer ignorar el problema i després va adoptar un enfocament ideològic atenent els interessos polítics, les dèries personals i els capricis científics del seu president, amb el resultat que, per ara, es mostra incapaç de contenir eficaçment l'expansió de la pandèmia. Només els Estats de Nova Anglaterra i el nord-est, exercint els seus poders, semblen haver aconseguit un notable nivell de control. En aquest context, Nova York, el districte escolar més gran dels Estats Units amb un milió cent mil alumnes aguanta la respiració davant la decisió de tornar a l'escola amb un alt grau de normalitat. El procés de decisió ha comptat amb una consulta que ha rebut aportacions de més de 400.000 famílies.[7]

El criteri d'obertura dels centres educatius és públic i clar: les escoles funcionaran mentre la taxa d'infecció en les seves comunitats sigui baixa. Així, el governador de l'Estat de Nova York ha establert que les escoles poden reobrir mentre estiguin en una àrea on el percentatge de tests positius de coronavirus sigui inferior al 5% al llarg d'un període de dues setmanes. Aquest és el mateix criteri de l'Organització Mundial de la Salut (OMS). Gran part de l'Estat de Nova York, incloent-hi la metròpoli,

ha mantingut una positivitat de l'1%. Per a una major seguretat –i també per rivalitat política entre alcalde i governador, tot i que, o potser precisament, són del mateix partit–, l'alcalde Bill de Blasio ha decidit situar en el 3% el llindar a la City.[8] A més, té previst fer tests de Covid-19 a tots els empleats abans del 10 de setembre i mantenir-los regularment al llarg del curs. També preveu obtenir mostres aleatòries dels alumnes en els seus 1800 centres escolars. D'aquesta manera el de Nova York és l'únic gran districte escolar dels USA que preveu retornar a una àmplia normalitat aquesta tardor.

En sentit contrari –i precisament en l'altre extrem geogràfic del país–, s'ha pronunciat el districte escolar de Los Angeles, el segon en dimensió amb 700.000 alumnes, que fa uns dies va decidir no reobrir i posar en joc, amb caràcter general, formes d'educació en línia. Aquest enfocament es mantindrà mentre es du a terme un programa de proves de Covid-19 molt ambiciós: fer tests a la pràctica totalitat de l'alumnat i als 75.000 empleats del districte. Aleshores, segons el que surti, es prendran les decisions relatives a l'obertura dels centres educatius.[9]

Res d'això no dilueix el fet que l'administració Trump ha trivialitzat la pandèmia, provocant un gran cost humà, social i econòmic. El juny, el propi vicepresident en qui va ser delegada la responsabilitat de coordinar les accions federals contra la pandèmia, es permetia manifestar oficialment que no hi hauria una segona onada de coronavirus.[10] En aquesta tònica negacionista, l'administració Trump ha fet que els centres educatius estiguin reobrint de manera gairebé incondicional sense haver adoptat cap paquet significatiu de mesures organitzatives i financeres destinades a contribuir que es faci amb una seguretat molt més gran.

Així, el criteri polític del govern federal ve a ser que els centres educatius han de funcionar el més independentment possible de la situació epidèmica de la seva comunitat. Per a la secretària d'Educació Betsy DeVos, les autoritats locals i escolars han de dissenyar i posar en pràctica les seves pròpies mesures. Si no tenen èxit i s'han de tancar centres, aleshores es quedaran sense finançament federal. D'acord amb aquest mandat ja a principis d'agost els centres educatius van iniciar la reobertura de portes ... alguns per haver-les de tancar immediatament. Com que les infeccions continuen sense parar, alumnes i professors han introduït el virus en els centres, provocant positius i quarantenes. Atès que el criteri federal estableix que un cas de Covid-19 no és motiu suficient per tancar una escola, la pregunta que tothom té al cap és quan positius hi ha d'haver per prendre aquesta decisió.[11]

En un pla certament anecdòtic, no em resisteixo a comentar que el món escolar també participa de la vella inclinació dels poders de matar al missatge per tal d'evitar la propagació del missatge. En aquest cas el missatge és la massificació dels centres i la demostració palpable que les normes de distanciament són paper mullat. Una noia de 15 anys va ser sancionada amb cinc dies d'expulsió per haver publicat a Twitter unes fotos dels passadissos saturats del seu institut. Cal afegir, però, que en fer-se públic l'assumpte, li va ser retirada la sanció.[12]

Tanmateix, què passa si el missatge és, per exemple, que un professor té Covid-19? Diverses són les actituds de la prendre, que van des d'informar obertament a la comunitat educativa a la de procurar amagar-ho i no dir res, passant per allò de "no confirmar ni desmentir", sigui per la pròpia escola, sigui per les autoritats educatives. Si l'escola no ho notifica, al·legant per exemple motius de privacitat, s'augmenta el risc intern i alhora la lluita contra la malaltia esdevé molt més difícil. Si es dona la informació, es corre el risc que es magnifiqui i que hi hagi una desbandada.[13] Sobre aquest assumpte s'haurien de tenir molt clars els criteris de transparència i les obligacions dels directius escolars.

Tornant a la gran política americana, cal assenyalar l'evident contrast de l'actual govern amb l'època del president Obama. En el mandat d'aquest es van identificar les crisis sanitàries globals com l'amenaça possiblement més gran a què els Estats Units ha de fer front. La crisi del virus VIH de la sida i l'experiència de virus com l'H1N1 (swine flu), Ebola, Zika i MERS, entre d'altres, és més que suficient per a prendre precaucions. Així, sota la responsabilitat de Susan Rice, consellera de seguretat nacional, es va establir una oficina de seguretat sanitària global (Office of Global Health Security) per preparar-se per a aquestes problemàtiques. Però, precisament, aquesta organització va ser ràpidament desmantellada per l'administració Trump, la qual, per a més inri, fa ben poc ha anunciat que abandonarà l'OMS, renunciant a l'internacionalisme i a la cooperació global en matèria sanitària. Tot plegat, un lamentable exemple de com una política dolenta es tradueix en patiments i morts, al propi país i també arreu del món, al temps que fa més difícil avançar per un camí que necessàriament és de naturalesa cooperativa i global.

La malaltia que provoca el virus SARS-Covid-19 és seriosa. El 20 d'agost el director general de l'Organització Mundial de la Salut informava que el total acumulat de casos confirmats al món és de 22 milions, amb 776.000 morts.[14] Defuncions a banda, el trànsit per la malaltia és sovint penós i en poden quedar seqüeles greus i permanents, per bé que hi ha persones que la pateixen en grau lleu o que pràcticament ni se n'adonen que la tenen, però que la propaguen. Sembla ser que l'estrat d'edats de la infantesa és el menys afectat. Aquesta és una de les poques notícies satisfactòries de tot plegat: no deixa de ser un alleujament que els infants, al menys pel que se sap per ara, siguin el col·lectiu menys vulnerable. Que la Covid-19 sigui poc freqüent en infants i adolescents, no impedeix que pugui arribar a ser molt severa, fins i tot mortal. La probabilitat és petita, però no és nul·la.

Un article de *The Atlantic* explica que, segons l'ara famós doctor Anthony Fauci, el fet bàsic és que no sabem amb quina freqüència els nens s'infecten, ni quin percentatge és asimptomàtic, ni com les condicions pròpies de cada individu poden exacerbar o esmorteir la severitat de la infecció. El resultat d'un estudi de mig any del National Institutes of Health dels Estats Units per tal de disposar d'informació precisa sobre aquest assumpte no s'espera fins el desembre.[15] Mentrestant sembla clar que el jovent té un paper destacat com a portador, fet que té fortes implicacions per a les famílies (incloent els vulnerables avis), el sector educatiu i, en general, per a tota la societat. En aquest sentit, un informe del govern de Corea recollit per Bloomberg a mitjans de juliol assenyala que qui estén més ràpidament el Covid-19 són els adolescents i preadolescents.[16]

La conclusió sembla òbvia: en comunitats amb un alt nivell de contagi és impossible evitar que el virus s'escampi pels centres educatius. A més, a hores d'ara, s'accepta que la transmissió aèria del virus és un fet. Un virus capturat al vol a cinc metres d'un malalt de Covid-19 i portat al laboratori, és capaç d'infectar cèl·lules i reproduir-se. És a dir, hi ha transmissió aèria del coronavirus en espais tancats. Tal com assenyala un article publicat al diari El País, cito textualment, "per evitar la transmissió basada en aerosols prendre mesures com la distància física d'1,8 metres no seria útil en un espai interior i proporciona una falsa sensació de seguretat, provocant l'exposició al virus i brots." [17] El dilema escolar es presenta doncs cru i implacable, perquè els centres educatius no poden funcionar d'una manera segura mentre un virus incontrolat continuï fent estralls. El propi títol de l'article de *The Atlantic* que fa poc he esmentat, ho diu inequívocament: "This Push to Open Schools is Guaranteed to Fail".

Parlem ara una mica de la gent que treballa. Les característiques específiques de cada tipus de feina i les condicions en què aquesta es porta a terme, exposen de manera diferent al risc de contagiar-se. No es el mateix treballar de dependent en un comerç obert al públic, d'informàtic en un despatx, de repartidor ambulat de vitualles, d'ajudant de vol en un avió o d'investigador en un laboratori. Entrem doncs en aquesta qüestió.

La primera referència, curta però imprescindible, és per al personal de l'àmbit de la salut, veritable puntal de la societat tal com s'ha posat en primeríssim pla en aquest temps de pandèmia i confinament. La professió sanitària ha assumit les majors dosis de risc de totes les professions. Infermeres, metgesses i altre personal d'aquest àmbit han estat en primera línia i han pagat un alt preu en termes de sobreexforç i d'angoixa a la feina, i també a casa, pel perill d'encomanar la malaltia als seus familiars. Així mateix l'han pagat en termes de salut personal, inclosos contagis en acte de servei, i, en casos malaurats, amb la mort. A títol d'homenatge al conjunt de la professió i a la seva ètica professional, no puc deixar d'esmentar el doctor xinès Li Wenliang, mort de coronavirus a principis de febrer, als 33 anys. Va contraure la malaltia d'un pacient sense símptomes al temps que intentava alertar sobre l'esclat víric a Wuhan. Per aquesta activitat va ser citat per la policia i denunciat per "fer falsos comentaris a Internet sobre un esclat no confirmat de SARS", que després esdevindria el nou coronavirus SARS-CoV-2.[18] Poc abans de morir va tenir la trista compensació de veure com el Tribunal Superior del Poble de la Xina anul·lava l'acusació de la policia.[19]

Actualment, en ser les circumstàncies menys crítiques, la situació del personal sanitari ha millorat. La saturació hospitalària és menor i ja es compta amb protocols precisos i experimentats, tot i que els mitjans són insuficients de manera persistent i no és gens clar com el sistema sanitari podria afrontar una segona crisi tan forta com la primera. Per a la societat és realment important saber que els professionals d'aquest sector són persones amb qualificacions especialitzades, que, per definició, tenen coneixements i criteris operatius i són capaces de posar en joc les precaucions necessàries, malgrat incomoditats i mancances. Metges, infermers i auxiliars treballen amb persones malaltes o presumptament malaltes, motiu pel qual mantenen una relació professional que pot ser intensa però que té una duració, en principi, curta i limitada.

La problemàtica dels docents és molt diferent. Durant el confinament han treballat des de casa i, a gran escala, han improvisat una "docència en línia" (per dir-ho d'alguna manera, sabent que és una expressió inexacta). Aquesta activitat, en alguns casos molt intensa, ha servit per mantenir el vincle entre escola i alumne sempre que aquest ha volgut mantenir-lo, i, a més, ha comptat amb les condicions per fer-ho. En moltes ocasions, però, no ha estat així. No especularé ara sobre la qualitat i l'eficàcia d'aquesta relació educativa mediada per la tecnologia perquè em desviaria del tema i a més perquè per saber amb precisió què ha passat cal fer un gran treball de camp. Algun equip d'investigadors hauria d'aprofundir en aquest assumpte, sense tenir, com sembla passar en ocasions en la investigació educativa, presses excessives per ser els primers en publicar, ni conclusions pensades de bell antuvi.

Segueixo amb els docents amb un parell d'apunts crítics. Mentre que en molts àmbits laborals i professionals la gent ha vist enormement minvats els seus ingressos, ens alguns casos fins al punt de trobar-se en la situació horrible de que han desaparegut del tot, els ensenyants i el personal de les administracions públiques (i els pensionistes) han seguit cobrant puntualment. Molts docents han manifestat que durant el confinament han treballat moltíssim (m'ho crec) però em fa l'efecte que pocs han reconegut el privilegi comparatiu que continuar cobrant representa, sobretot quan, seguint les necessàries instruccions de les autoritats, moltes persones s'han quedat a casa perdent els seus ingressos o han hagut de sortir i arriscar-se perquè realitzen serveis essencials com el proveïment d'aliments (producció, transport i venda) o vetllen pel funcionament de les infraestructures bàsiques, incloent el mateix sector de la salut. Durant la pandèmia Internet ha funcionat i l'aigua ha seguit brollant de les aixetes. Dic tot això per ressaltar que en els feixucs moments del confinament el sector educatiu, malgrat feina i angoixes, ha estat un sector privilegiat i que és just que ho reconegui.

També aprofito l'ocasió per dir que m'ha incomodat veure com força gent del sector educatiu exhibia a les xarxes socials el seu "sentit de responsabilitat" piulant una vegada i altra eslògans del tipus "jo em quedo a casa", afegint a més la precisió que ho feia "per responsabilitat". No em puc estar de dir que tot plegat sembla un pel narcisista i àdhuc ofensiu, perquè omet la correlació entre quedar-se a casa i poder-s'ho permetre. Absolutament a cap educador aquest detall no li hauria de passar per alt. De manera segurament inconscient però no per això menys punyent, s'ha auto-segregat de la gent que tenia que sortir de casa per guanyar-se la vida, o de la que s'hi quedava, però sense paga (com tantes famílies dels seus propis alumnes). És com incongruent proclamar "per responsabilitat jo em quedo a casa" quan a l'hora concertada una persona truca a la teva porta per lliurar els queviures del supermercat que has comprat per Internet, mentre altres, com ara el repartidor, ha sortit al carrer i s'ha exposat a riscos.

Si esmento tot això és perquè, en la meua opinió, uns dels grans i persistents problemes del sector de l'educació és la seva malaptesa per a la comunicació amb la societat. Massa sovint els ensenyants, quan parlem, semblen incapaços de posar-nos en la pell dels altres. Les organitzacions que els representen no són gaire millors en aquest sentit. Penso que aquest assumpte requereix una reflexió seriosa, a ben segur incòmoda.

Parlem ara dels centres educatius. Un dels implícits del sistema escolar, que de tan implícit és obvi i no s'hi pensa gaire, és que infants i adolescents van a l'escola precisament perquè estan sans. Si un infant està malalt o els pares sospiten que ho està, generalment el fan quedar a casa i van al metge. Quan se sap que un nen té una malaltia contagiosa no se li permet anar a classe; cap autoritat sanitària admetria que un tuberculós anés a col·legi. Ara tenim el dilema de si escolaritzem noies i noies malaltes que desconeixem que ho estan, perquè no tenen símptomes, i a nenes i nens sans però potencials receptors i alhora vectors de contagis.

Malgrat l'habitual transmissió de constipats i gripes (i polls) es dona per fet que l'escola no és un agent difusor de malalties que puguin tenir un fort impacte a la societat. Se sap que hi ha un risc però s'accepta en ares de beneficis i necessitats clarament superiors. Tanmateix, un brot de còlera o de tífus en un centre educatiu, comportaria una intervenció energètica i immediata. Ningué en aquest cas no invocaria que el profit de l'escolarització passa per damunt de la salut pública. Aleshores, on som ara amb la pandèmia del coronavirus? Aquesta és, al meu entendre, la gran qüestió: és la salut individual i col·lectiva menys prioritària que la necessitat d'escolaritzar la gent jove? Què ha de fer un centre educatiu quan hi ha casos i esdevé focus de contagi? Ha de romandre obert a risc de difondre la malaltia? Fins quin punt pot continuar funcionant? De quines alternatives hom disposa? Què hi ha previst o s'hauria d'haver previst?

En relació a això sembla que les administracions educatives han elaborat instruccions amb criteris i suggeriments, esperant que tot vagi el millor possible. No tinc clar com es materialitzaran algunes promeses de més recursos humans i per tant no en parlo (que es confirmés seria una gran notícia i una sorpresa molt benvinguda, sobretot si se'n fa un bon desplegament). Les administracions també demanen als centres que facin els seus propis plans, arribant a prescriure, en alguns casos, que designin un "responsable Covid-19". En la meua opinió això trivialitza i menysté l'especialització i l'expertesa necessàries per a una problemàtica tan complexa. És una feina impossible d'improvisar, que pertany de ple a l'àmbit de la sanitat, no de la docència. Molt em temo que més aviat és un artefacte burocràtic perquè hi hagi algú que doni la cara i que estigui obligat a fer i trametre totes d'informes per a unes administracions insaciables de dades. El paper del "responsable Covid-19", possiblement sigui, si escau, participar en el repartiment de culpes arribat el moment.

Admetent, encara que es faci difícil, que tot plegat pugui estar ben meditat, les perspectives de que sigui factible i eficaç són ben migrades, cosa que és més fàcil de veure si es posa en perspectiva. Substancialment hem dit adéu al turisme exterior i als desplaçaments internacionals, a la música en directe, al cinema, al teatre, a l'esport com a espectacle i a la vida nocturna. Hem limitat l'activitat de les empreses, que quan s'ho han pres seriosament han implementat fortes mesures de protecció i distanciament, que comporten treballar de manera diferent i fer un ús molt major de la tecnologia i d'Internet. S'han prohibit reunions de més de 10 persones, es controla l'aglomeració a les platges, s'imposen mascaretes obligatòries en establiments comercials, en edificis oficials i en la via pública. A les oficines de les administracions s'hi entra amb comptagotes i les precaucions que s'apliquen fan que qualsevol gestió esdevingui una petita odissea. Una piulada recent (lamento no ser ara mateix capaç d'identificar-ne l'autor) parlava d'un professor que va anar a una conselleria d'Educació per informar-se d'alguna cosa i després d'esperar-se fora va entrar amb mascareta per un màxim de 15 minuts perquè era un risc. Es limita el nombre de clients simultàniament presents en un comerç o en una oficina, per exemple bancària, on, com a gairebé tot arreu, cal esperar-se al carrer. S'imposa una distància interpersonal mínima d'1,5 o 2 metres en molts llocs, en particular en bars i restaurants, amb les corresponents restriccions quant a festes i casaments. S'estén de manera considerable una mena de "medicina a distància", sobretot telefònica, en la que els metges no veuen ni toquen els presumptes pacients. Fins i tot, gairebé hem deixat d'acomiar els difunts per tal que la gent no s'aplegui en un mateix lloc i moment, que és precisament el que passa a les escoles: es coincideix intensament en espai i en temps, poc espai i molt de temps.

Els motius contundents que justifiquen unes alteracions tan considerables de la vida quotidiana, sembla que deixen de ser rellevants quan es tracta d'institucions educatives que acullen infants i joves, entitats que, repeteixo, apleguen de manera concentrada molta gent durant moltes hores. De fet, pel que fa les normatives i recomanacions que s'han dictat per la Covid-19, el sistema educatiu esdevé una categoria a part, on es produeix una mena d'estat de "suspensió" de la realitat imperant en tots els altres àmbits. Pel que fa als docents, és ben comprensible el seu neguit davant la perspectiva d'estar diàriament varies hores en contacte amb multitud de possibles portadors asimptomàtics en espais tancats, sense possibilitats reals i efectives de protecció. No és de rebut que alguns facin servir aquesta legítima prevenció no atesa per acusar els ensenyants de ganduls i d'irresponsables, i fins i tot de boicotejadors.[20]

Hauria de ser obvi que fer funcionar els centres educatius en condicions força similars a les de sempre, amb grups de 20, 25 o 30 alumnes, -per molt que es parli de grups de convivència estables i els discursos oficials comptin amb notables innovacions terminològiques- no s'adiu amb les mesures que s'imposen i s'apliquen en la vida social i econòmica. Les administracions educatives poden escriure i manar el que vulguin però les expectatives de distanciament, d'agrupaments petits i disjunts d'alumnes sense contacte entre ells, de protocols de mobilitat dins dels edificis escolars, de ventilació, d'higiene de mans, d'ús dels lavabos, de règim d'entrades i de sortides, etc. etc., són irrealment i impracticables, tant per la pròpia naturalesa de la feina com per les condicions estructurals i materials habituals dels centres educatius.

L'ús d'espais addicionals per esponjar la densitat d'alumnes és ben incert. A la meua ciutat, Mataró, que té alguns col·legis públics i privats amb patis força grans, no he vist ni una sola carpa destinada a ampliar l'espai disponible i permetre majors distàncies. Suposo que aquesta ciutat no és una excepció i que pràcticament enlloc s'estan instal·lant carpes externes, cosa que no deu ser tan cara, si més no en relació al benefici que se'n pot derivar. Podrien els ajuntaments implicar-se en aquest assumpte per al bé del seu ciutadans joves? Potser algun ho està fent?

Pel costat pedagògic no em consta, i tan de bo m'equivoqui, que s'hagi avançat en la introducció ferma de la mentoria, entesa en el sentit que a primària i al menys al primer cicle d'ESO, cada alumne tingui assignat un docent de referència que el conegui i en faci el seguiment. A cada mestre se li hauria d'encomanar, com a dedicació principal, vetllar per l'aprenentatge de 10 o 12 alumnes creant plans personalitzats, i mantenir la interacció amb cadascun d'ells, estigui l'alumne on estigui i passi el que passi en els centres segons l'evolució de la pandèmia. Tant que es parla de personalització de l'aprenentatge per trobar-nos que el concepte no es desenvolupa quan arriba el moment. Penso que coses com aquestes dues -espais i personalització- fa moltes setmanes que haurien d'estar en plena eferescència. Que no ho estiguin (és el que jo percebo, tot i que potser m'equivoço) és per a mi un símptoma de l'encarcament de les administracions educatives, que ja fa molt que dura i que és proporcional a la seva desmesurada dimensió.

És de témer que quan s'hagi d'hospitalitzar alumnes o docents o be posar individus i grups en quarantena, esclatin els rumors i les sospites de contagis i els grups de WhatsApp treguin fum. Molta gent s'espantarà o es desanimarà i tota la façana organitzativa se'n pot anar en orris. Com queda aleshores l'obligatorietat de l'educació obligatòria? (disculpeu la redundància). L'obligatorietat que la llei estableix, té algun tipus de flexibilitat? Difícilment algú pot obligar les famílies a enviar els seus fills a centres on s'estan produint contagis. Aquesta és una possibilitat tan real que el govern anglès, pensant en la línia Trump, ja ha amenaçat d'aplicar sancions a les famílies que no portin els fills a l'escola.[21] Tal vegada aquí també les administracions prenguin mesures contra els pares "absentistes", però sembla difícil que puguin tenir eficàcia o fins i tot evitar reaccions traslladades a l'àmbit judicial. Qui decideix en darrer terme si una absència és justificada a no és la màxima autoritat del centre educatiu. Els directors, com a responsables de la comunicació amb les autoritats administratives, poden tenir un seriós problema de consciència en relació a aquesta comunicació, perquè pot alterar radicalment la confiança entre la família i la institució. No voldria estar en la pell d'un director o directora que comunica a les autoritats que una família no porta els seus fills a l'escola perquè no vol fer-ho, no ho vol perquè té por.

Personalment espero que a cap buròcrata se li acudeixi perseguir d'ofici les famílies que prefereixin estalviar riscos als seus fills, tot i que estic convençut que n'hi ha. Perquè, si la pandèmia no s'atura, inevitablement n'hi haurà que preferiran que s'estiguin a casa. Seran especialment famílies que s'ho poden permetre i això accentuarà diferències socials. Per voler obrir els centres a ultrança perquè no augmentin les diferències, potser s'acabarà aconseguint el contrari. "Si tingués un fill en edat escolar, no l'enviaria a l'escola", diu algú tan qualificat (i segurament amb possibles) com el director de la divisió de malalties infeccioses de la George Washington University.[15] Potser això mateix acabi passant aquí, fins i tot amb persones que actualment són fermament partidàries de l'obertura dels centres. Canviar de pensament és humà, especialment si les coses van mal dades, i qui s'ho pugui permetre serà dels primers en posar-ho en pràctica.

Posat a especular, diria que és possible que mentre no hi hagi una vacuna d'eficàcia provada, l'obligatorietat de l'educació hagi de quedar en suspens, perquè la premissa de que els centres són segurs deixa de ser vàlida i perd l'acceptació general que ha tingut fins ara. Es pot impedir legalment que una família prengui la decisió (entenc que per ara il·legal) d'educar a casa temps de pandèmia al·legant que l'escola és insegura? En aquest país no hem volgut afrontar el tema del *home-schooling*, ni tan sols temporal, i ara ens pot esclatar a la cara amb arguments creïbles i renovats. Ens ho mereixem, penso.

Vaig acabant. El tema que concentra l'actualitat informativa és la reobertura dels col·legis el setembre. És ben evident que és un assumpte complex i arriscat, tan aquí com a molts altres llocs del món. En aquest sentit no estem sols. Certament no sembla que els agents socials, polítics i professionals hagin tingut les idees massa clares (a qui vulgui fer-se'n una idea pròpia, li recomano que miri una estona les seves webs institucionals). Potser aquesta mancança es degui al fet que, quan el mes de març els centres educatius van tancar portes, es confinava la població als domicilis i alhora cessava una part substancial de l'activitat econòmica, poca gent pensava que mig any més tard la situació encara seria tan problemàtica. Tanmateix aquella normalitat queda lluny. Ara estem en una posició que en terminologia prospectivista es pot qualificar de postnormal, perquè les dades del que passa són summament complexes, hi ha diversos sistemes de valors en contraposició, els riscos són molt alts, i, alhora, les decisions són molt urgents.[22]

La sensació de que no s'ha aprofitat el temps és molt general. En aquest context, el món educatiu està neguitós i els responsables de gestionar-lo no les tenen totes. Aquests dies s'ha anunciat per al 27 d'agost una reunió entre diversos ministres del govern central i les conselleries d'Educació autonòmiques, sense que sigui gens clar que se'n pot esperar de bo en una data tan tardana.[23] Fa prop de sis mesos, concretament el dia 11 de març, que va acabar de cop la incredulitat internacional sobre la infecciositat i l'extensió creixent de la Covid-19. Va ser quan el director general de l'OMS va declarar la pandèmia. Aleshores, el Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus (aquest és el seu nom) va declarar: "Tots els països han de trobar un delicat equilibri entre la protecció de la salut, la minimització dels trastorns socials i econòmics, i el respecte dels drets humans." [24] Torno doncs a les obvietats: la salut és un dret humà primeríssim, també per a infants i joves. Espero que quan els dignataris es reuneixin d'aquí pocs dies ho tinguin ben present.

Tot plegat, la imatge mental que per a mi condensa la situació és la d'una llebre a la nit, al bell mig de la carretera, enlluernada pels fars, petrificada, que no sap què ha de fer. Els segons passen ràpidament i el cotxe se li acosta imparable fins que s'acaba el temps, amb el desenllaç obvi. En aquest malson neguitós encara em queda un bri d'esperança: que en el darrer moment la llebre sigui capaç de fer un bot ben fort i esquivar el vehicle. La llebre òbviament és un sistema educatiu personificat en una àmplia galàxia de directius i administradors. El cotxe que no frena, indiferent a la llebre, és el coronavirus. Em preocupa molt pensar que el proper curs no tan sols sigui un curs semiperdut com el 2019-20 (això, que és molt lamentable, en cert manera ja em sembla el de menys), sinó el curs d'un desastre sense paliatius generat per la incapacitat col·lectiva de fer-ho millor, el curs d'una doble catàstrofe sanitària i moral nodrida per la indecisió en els àmbits on es concentren les majors responsabilitats.

No m'invento la contudent qualificació de doble catàstrofe. L'he trobat en un article de la revista *Foreign Policy*, fundada per Samuel Huntington i poc sospitosa d'extremisme, que titlla de bancarrota moral la posició de fer funcionar els centres educatius sense haver pres totes les mesures necessàries perquè ho facin amb seguretat.[25] L'article assenyala sense embuts que aquesta doble catàstrofe mèdica i moral ha estat induïda precisament per qui hauria d'haver estat capaç d'evitar-la. Són paraules fortes però justificades pel fet essencial que abans he anticipat i que val la pena reiterar: els infants i els adolescents no són els responsables últims de la seva salut i del seu benestar. Això pertoca als adults que en tenen cura, sigui perquè en són pares i mares, sigui perquè exerceixen un mandat institucional i tenen responsabilitats professionals, legals i ètiques. Si les decisions que prenen els adults, per raonables o per forçades per les circumstàncies que puguin ser, tenen com a resultat l'expansió de la malaltia en el jovent, la responsabilitat que adquireixen és enorme i transcendental.

Segons com vagin les coses, aquest pot ser el curs en què els adults fallin als joves. Res m'agradaria més que equivocar-me. Però si això passa, si la malaltia s'escampa pels centres educatius, a la crisi sanitària, econòmica i social del Covid-19 s'hi afegirà la deslegitimació de l'Estat com a gestor del sistema educatiu i com a garant del dret a l'educació.

Ferran Ruiz Tarragó

@frrarrago (<https://notesdopinio.wordpress.com/mentions/frrarrago/>)

Apèndix A. Quatre precisions en qualitat de "disclaimer".

1) Soc conscient de que qui parla de catàstrofe pot ser titllat de catastrofista. No m'agrada el qualificatiu però l'accepto, perquè el que hi ha en joc és enormement important. Estem parlant de l'impacte potencial d'un virus molt contagiós en la vida de pràcticament la totalitat de la gent jove del país. 2) Mai en els meus escrits pretenc ridiculitzar, ofendre ni desqualificar ningú, tampoc en aquest. 3) Tot el que he escrit són fets més o menys ben documentats i opinions meves, sintetitzades i ordenades de manera personal, perquè no represento ningú ni pretenc tenir cap mena d'autoritat. He treballat en l'ensenyament i l'administració educativa i vaig acabar la trajectòria professional amb l'honor de presidir el Consell Escolar de Catalunya. Aquesta és, en conjunt, l'arrel de les meves percepcions. 4) El meu blog porta el títol "Notes d'opinió", que mai no m'ha agradat. Tanmateix el vaig escollir per deixar meridianament clar que soc només una persona que opina, cosa que faig amb bona voluntat, aspirant a que les coses siguin millors per a tothom. Encara crec en el valor dels arguments en paper.

Apèndix B. La catàstrofe sanitària i moral de les residències de persones grans.

Qualificar de catàstrofe sanitària i moral el que ha passat (i potser estigui passant encara) a les residències d'ancians no és una especulació sinó que és una realitat. És una demostració inapel·lable de la doble catàstrofe que he esmentat (i que a l'àmbit educatiu escara es podrien evitar). S'ha permès que a les residències la gent gran morís sola i espantada en una proporció esfereïdora. Segons dades del Ministeri de Sanitat, més de 27.000 persones hi han mort entre el 6 d'abril i el 20 de juny. El document "Poco, tarde y mal" de MSF (Metges Sense Fronteres, agost 2020) parla de "l'inacceptable desemparament" de les persones grans en les residències espanyoles durant la pandèmia.[26] Els poders públics s'han desentès de la qualitat de la vida i de l'assistència que ha de rebre la gent gran, permetent l'explotació econòmica de les necessitats derivades de la dependència inherent de la vellesa, amb un model de negoci reprobable.[27] L'assagista César Rendueles en una piulada deia que haurien de ser abolides, tal com en el seu moment ho van ser els manicomis [Twitter, @crendueles, 23 març].

Apèndix C. Miscel·lània.

L'article m'ha sortit llarg i possiblement caòtic. Agraeixo als lectors la seva paciència i alhora em disculpo per no haver tractat temes importants. Fer un article millor i més complet hauria allargat massa el text i alhora endarrerit la publicació al blog, que ja no pot esperar més. Un d'aquests temes omesos és què passa amb les necessitats educatives especials en temps de pandèmia. Un altre és què faran les universitats i quin gran d'autonomia i llibertat tindrà el docent universitari per a decidir com ha de ser la seva relació amb l'alumnat. Quin contrast i haurà entre universitat i sistema educatiu?

Sé que he parlat poc del professorat i quan ho he fet potser he sortit per la tangent. L'ensenyant està preocupat per ell mateix, per la seva família i pels seus alumnes, i té molts motius per estar-ho. Un d'ells és que quan una relació és llarga o habitual, tal com passa amb l'alumnat, l'eficàcia del distanciament es torna limitada o potser inexistent. Ni tan sols mantenint la distància amb els alumnes (si això fos possible), seria garantia de res. Aquesta és una mostra dels problemes molt complexos que afronten els docents, per la qual cosa no és admissible que siguin tractats com a xais sacrificials, tal com tampoc no ho seria en cap altra professió.

Un desastre natural (potser d'origen artificial) ha canviat la vida tal com la coneixíem i practicàvem. És un problema sistèmic que cap persona no pot resoldre individualment. Quedi constància que això va per llarg, com avisa Michael Fullan: "If you are a student, a parent/caregiver or a teacher in Ontario my best advice is treat the next two years as if you were living in the Wild West -survival, persistence, small teams and eventually the emergence of people and new cultures-systems change is relentlessly bottom up" [Twitter, @MichaelFullan1, 17 agost].

Apèndix D. Referències.

[1] [Coronavirus: Why Spain is seeing second wave. \(https://www.bbc.com/news/world-europe-53832981\)](https://www.bbc.com/news/world-europe-53832981)

[2] [Ningunear el derecho a la educación. \(https://elpais.com/sociedad/2020-06-01/ningunear-el-derecho-a-la-educacion.html\)](https://elpais.com/sociedad/2020-06-01/ningunear-el-derecho-a-la-educacion.html)

[3] [España supera los 3.000 contagios diarios por primera vez desde el desconfinamiento. \(https://www.lavanguardia.com/vida/20200819/482910101665/espana-supera-contagios-covid-datos-19-agosto.html\)](https://www.lavanguardia.com/vida/20200819/482910101665/espana-supera-contagios-covid-datos-19-agosto.html)

[4] [Germany records highest virus cases since April. \(https://www.bbc.com/news/live/world-53833685\)](https://www.bbc.com/news/live/world-53833685)

[5] [Coronavirus: New Zealand locks down Auckland after cases end 102-day run. \(https://www.bbc.com/news/world-asia-53741091\)](https://www.bbc.com/news/world-asia-53741091)

[6] [New Zealand Election Delayed Amid New Coronavirus Outbreak. \(https://www.nytimes.com/2020/08/17/world/asia/new-zealand-election-coronavirus.html\)](https://www.nytimes.com/2020/08/17/world/asia/new-zealand-election-coronavirus.html)

[7] [NYC Department of Education. Welcome to the 2020-2021 School Year. \(https://www.schools.nyc.gov/school-year-20-21/return-to-school-2020/welcome-to-the-2020-2021-school-year\)](https://www.schools.nyc.gov/school-year-20-21/return-to-school-2020/welcome-to-the-2020-2021-school-year)

[8] [N.Y. Schools Can Reopen, Cuomo Says, in Contrast With Much of U.S. \(https://www.nytimes.com/2020/08/07/nyregion/cuomo-schools-reopening.html?searchResultPosition=4\)](https://www.nytimes.com/2020/08/07/nyregion/cuomo-schools-reopening.html?searchResultPosition=4)

[9] [Can Los Angeles Schools Test 700,000 Students and 75,000 Employees? That's the Plan. \(https://www.nytimes.com/2020/08/16/us/los-angeles-schools-virus-testing.html?searchResultPosition=1\)](https://www.nytimes.com/2020/08/16/us/los-angeles-schools-virus-testing.html?searchResultPosition=1)

[10] [There Isn't a Coronavirus 'Second Wave'. \(https://www.whitehouse.gov/articles/vice-president-mike-pence-op-ed-isnt-coronavirus-second-wave/\)](https://www.whitehouse.gov/articles/vice-president-mike-pence-op-ed-isnt-coronavirus-second-wave/)

[11] [As the Coronavirus Comes to School, a Tough Choice: When to Close. \(https://www.nytimes.com/2020/08/03/us/school-closing-coronavirus.html\)](https://www.nytimes.com/2020/08/03/us/school-closing-coronavirus.html)

[12] [Suspension Lifted of Georgia Student Who Posted Photos of Crowded Hall. \(https://www.nytimes.com/2020/08/06/us/north-paulding-high-school-coronavirus-georgia.html?searchResultPosition=1\)](https://www.nytimes.com/2020/08/06/us/north-paulding-high-school-coronavirus-georgia.html?searchResultPosition=1)

[13] [Covid in the Classroom? Some Schools Are Keeping It Quiet. \(https://www.nytimes.com/2020/08/22/us/school-reopenings-coronavirus-reporting.html?referrer=masthead\)](https://www.nytimes.com/2020/08/22/us/school-reopenings-coronavirus-reporting.html?referrer=masthead)

[14] [WHO Director-General's opening remarks at the Member State briefing on COVID-19 - 20 August 2020. \(https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-member-state-briefing-on-covid-19---20-august-2020\)](https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-member-state-briefing-on-covid-19---20-august-2020)

[15] [This Push to Open Schools Is Guaranteed to Fail. \(https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2020/08/push-reopen-schools-fail/614869/\)](https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2020/08/push-reopen-schools-fail/614869/)

[16] [Covid-19 Spread Fastest by Teens and Tweens, Korea Study Finds. \(https://www.msn.com/en-us/money/other/covid-19-spread-fastest-by-teens-and-tweens-korea-study-finds/ar-BB16V7xm\)](https://www.msn.com/en-us/money/other/covid-19-spread-fastest-by-teens-and-tweens-korea-study-finds/ar-BB16V7xm)

[17] [Hallados coronavirus infectivos en el aire a casi cinco metros de un enfermo. \(https://elpais.com/ciencia/2020-08-13/hallados-coronavirus-infectivos-en-el-aire-a-casi-cinco-metros-de-un-enfermo.html\)](https://elpais.com/ciencia/2020-08-13/hallados-coronavirus-infectivos-en-el-aire-a-casi-cinco-metros-de-un-enfermo.html)

[18] [Li Wenliang. \(https://en.wikipedia.org/wiki/Li_Wenliang\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Li_Wenliang)

[19] [Li Wenliang: Coronavirus death of Wuhan doctor sparks anger. \(https://www.bbc.com/news/world-asia-china-51409801\)](https://www.bbc.com/news/world-asia-china-51409801)

[20] [Los sindicatos de profesores convocan huelga sólo en Madrid para boicotear el inicio del curso escolar. \(https://www.elmundo.es/madrid/2020/08/19/5f3cf20efc6c83a71e8b4598.html\)](https://www.elmundo.es/madrid/2020/08/19/5f3cf20efc6c83a71e8b4598.html)

[21] [Penalty fines for missing school next term. \(https://www.bbc.com/news/education-53221741\)](https://www.bbc.com/news/education-53221741)

[22] [Temps postnormals. \(https://notesdopinio.cat/2018/03/18/temps-postnormals-2/\)](https://notesdopinio.cat/2018/03/18/temps-postnormals-2/)

[23] [El Gobierno convoca a las Comunidades autónomas a dos semanas del inicio de curso con profesores, padres y alumnos sumidos en la incertidumbre. \(https://www.eldiario.es/sociedad/gobierno-convoca-reunion-sanidad-educacion-comunidades-autonomas-abordar-comienzo-clases_1_6172522.html\)](https://www.eldiario.es/sociedad/gobierno-convoca-reunion-sanidad-educacion-comunidades-autonomas-abordar-comienzo-clases_1_6172522.html)

[24] [Alocución de apertura del Director General de la OMS en la rueda de prensa sobre la COVID-19 celebrada el 11 de marzo de 2020. \(https://www.who.int/es/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020\)](https://www.who.int/es/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020)

[25] [America's Schools Are a Moral and Medical Catastrophe. \(https://foreignpolicy.com/2020/07/24/americas-schools-are-a-moral-and-medical-catastrophe/\)](https://foreignpolicy.com/2020/07/24/americas-schools-are-a-moral-and-medical-catastrophe/)

[26] [MSF denuncia el "inaceptable desamparo" de las personas mayores en las residencias durante la COVID-19 en el Estado español. \(https://arainfo.org/msf-denuncia-el-inaceptable-desamparo-de-las-personas-mayores-en-las-residencias-durante-la-covid-19-en-el-estado-espanol/\)](https://arainfo.org/msf-denuncia-el-inaceptable-desamparo-de-las-personas-mayores-en-las-residencias-durante-la-covid-19-en-el-estado-espanol/)

[27] [La hecatombe de las residencias en Madrid: 544 muertos en Orpea, 516 en Amavir, 419 en DomusVi, 217 en Ballesol... \(https://www.infolibre.es/noticias/politica/2020/07/29/la-hecatombe-residencias-madrid-544-muertos-orpea-516-amavir-419-domusvi-217-ballesol-109443-1012.html?utm_source=twitter.com&utm_medium=smmshare&utm_campaign=noticias&rnot=1048245\)](https://www.infolibre.es/noticias/politica/2020/07/29/la-hecatombe-residencias-madrid-544-muertos-orpea-516-amavir-419-domusvi-217-ballesol-109443-1012.html?utm_source=twitter.com&utm_medium=smmshare&utm_campaign=noticias&rnot=1048245)

7 pensaments sobre "La llebre enlluernada"

1. **Pilar Soro** ha dit:
[Agost 23, 2020 a les 12:33 pm](#)

Mare de Déu, tens tota la raó.

No s'haurien d'obrir els centres educatius, ja se que els pares han de treballar, però tal i com estem ara, crec que pot ser pitjor.

Un gran article Ferran!

[Respon \(https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=391#respond\)](https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=391#respond)

2. **Jordi Guim** ha dit:
[Agost 23, 2020 a les 3:38 pm](#)

Moltes gràcies!

Algú ho tenia de dir!

Aquest país ens falten llums i actors.

Crec que pots fer molt per ajudar!

Molts t'esperem

[Respon \(https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=392#respond\)](https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=392#respond)

3. **Pere Costa Vilanova (@pcostav)** ha dit:
[Agost 23, 2020 a les 5:35 pm](#)

Gràcies Ferran per la valentia d'abordar el tema i atrevir-se a posar negre sobre blanc entre d'altres qüestions la de que hem seguit cobrant treballant des de casa.

Estem aprenent a viure en pandèmia. No hi ha cap generació que ens pugui assessorar (la darrera a occident d'aquestes dimensions és la grip del 1918) i, per tant, ens toca fer d'aprenents. El mantra de la distància, les mans i la mascareta l'hem d'aplicar a les escoles (com l'apliquem als teatres, als supermercats, a les cadenes de producció, a les obres, als tallers mecànics,...) i molt amatents a l'evolució sanitària. Aquí els docents som subsidiaris: estem parlant d'un problema sanitari i ha de quedar molt clar quan és prudent obrir, quan no és prudent fer-ho i quan hem de tancar (la proposta de Nova York em sembla interessant). Màxima transparència en la informació: les famílies han de saber si hi ha alumnes i professors amb Covid als centres,

Afortunadament, o per desgràcia, no estem sols. Europa ha d'anar a la una i compartir experiències d'èxit i fracàs entre països. Convé que tinguem un grup de professionals seguint de prop les decisions i el resultat que tenen en països similars al nostre: França, Itàlia, Alemanya són els comparables a Espanya (el context català és avui el de CC.AA. d'Espanya).

Em sembla que, a més de l'emergència sanitària, emergència a les residències de gent gran, s'ha de declarar l'emergència educativa. Tota la societat i totes les administracions, ens hi hem de posar i deixar les decisions en l'àmbit local perquè caldrà adaptar-se a cada regió sanitària i a cada moment. Els centres hauran d'estar preparats per l'escenari presencial en pandèmia, el semi-presencial i el telemàtic. Ens tocarà transitar pel camí de la llebre i evitar la catàstrofe.

El dilema, em sembla, no és obrir o tancar: hem de pensar en obrir en condicions i tenir clar quan toca tancar, sempre tenint present que cal transitar per un escenari pandèmic incert.

Coincideixo en què és un repte enorme pel sistema educatiu: continuar mantenint el dret a l'educació en una situació de pandèmia. Que tinguem sort!.

[Respon \(https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=393#respond\)](https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=393#respond)

4. **Anna Castelló** ha dit:
[Agost 26, 2020 a les 10:25 am](#)

Gràcies Ferran per aquest escrit. Gràcies per ficar sentit comú al tema.

Dimarts entrarem als centres sense cap instrucció clara i concreta, amb el document de bones intencions que nosaltres mateixos sense experiència ni ajut vàrem escriure al juliol.

Els que "manen" (ajuntaments + Departament Educació) han tingut tot l'estiu per fer alguna cosa, com instal·lar barracons per esponjar les aules, contractar docents i assignar-los a un centre, no s'ha fet res, i ara com sempre els docents deixaran la pell, perquè ja sabem que l'ensenyament sols ens té als docents i per destrossar-lo als polítics.

Als instituts tenim adolescents, imposar normes sabem que no funciona, explicar i conscienciar-los si que funciona, però fins ara el govern sols imposa normes.

Com bé dius @pcostav sols demano en obrir en condicions i tenir clar quan toca tancar.

[Respon \(https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=406#respond\)](https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=406#respond)

5. **Nuria Gimenez** ha dit:
[Agost 26, 2020 a les 3:31 pm](#)

Felicitats i moltes gràcies per aquest article. Sóc mestra i tal com dius hem de reconèixer que som un col·lectiu privilegiat. No em sento representada pels sindicats de mestres i com a col·lectiu penso que tampoc hem sabut comunicar el nostre neguit i la implicació amb l'educació i el benestar del nostre alumnat. Els dies que vindran penso que malauradament confirmaran el teu pronòstic catastròfic. No sóc creient, però que Déu ens agafi confessats.

[Respon \(https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=407#respond\)](https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=407#respond)

6. **alfons cornella** ha dit:

[Agost 27, 2020 a les 1:31 pm](#)

Gràcies Ferran. Llarg però útil. Especialment la metàfora de les mines al mar... Crec que, com apuntes, l'aparició dels primers casos d'infeccions i, esperem que NO, de morts d'infants per covid19, canviarà dràsticament tot el discurs i les decisions que s'hagin pres fins aleshores... La imatge de la llebre enlluernada és ben clara... i també la reflexió de que potser tot plegat s'acabi usant per deslegitimar la capacitat del sistema públic per a educar als nostres ciutadans...

[Respon \(https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=408#respond\)](https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=408#respond)

7. **Carme Amorós Basté** ha dit:

[Setembre 13, 2020 a les 7:15 pm](#)

Ferran, jo també agraeixo el teu article sobre el "retorn a l'escola" aquest any en què la Pandèmia del Coronavirus ens està afectant de ple.

Com acostumes a fer en les teves "Notes d'opinió", ens obres la mirada al que passa en altres països i això ens ajuda a contextualitzar millor l'anàlisi de la nostra realitat educativa.

El text és especialment extens perquè l'inici fent referència explícita al caràcter de fenomen natural de la pandèmia i com la natura comporta per als humans una crida a la contemplació però, també, una por al desconegut perquè pot tenir reaccions inesperades. Per lluitar-hi ens falta coneixement, eines, recursos econòmics i col·laboració. Fas també una referència a la gent que treballa per donar resposta a l'atzucac: especialment els sanitaris i ara els docents i com els dos col·lectius han de fer bé la seva feina i, al mateix temps, han de vetllar per una bona comunicació amb la societat.

El centre educatiu esdevé una organització de màxima complexitat perquè haurà d'atendre a l'hora les necessitats d'escolarització i, també, de salut pública. Queda ben argumentat el comprensible neguit dels docents i la necessitat de que l'Administració educativa ajudi a clarificar escenaris, a donar suport i evitar la creació "d'artefactes burocràtics" que poden entorpir el bon funcionament. Interessant també la consideració de la nova faceta que es demana als directors com a mediadors entre opinions i decisions dels pares dels alumnes i les autoritats administratives, com pot ser el seu paper pel que fa a "l'obligatorietat de l'escolarització".

Crec que el debat generat entre diferents periodistes, intervenint com a pares, i el Dr. Bassat pediatre i epidemiòleg, al Programa Preguntes Freqüents de TV3 de dissabte, 12 de setembre, va ajudar a veure expectatives diferents en relació amb aquest inici del curs 2020 - 2021 i com aquest punt de vista teu, amb un títol tan suggeridor ajuda a clarificar el marc i les línies de fons del debat.

Desitgem que la llebre pugui sortir amb vida del repte i que així es pugui anar valorant per part de tots els implicats.

[Respon \(https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=446#respond\)](https://notesdopinio.cat/2020/08/23/la-llebre-enlluernada/?replytocom=446#respond)

[Bloc a WordPress.com. \(https://wordpress.com/?ref=footer_blog\)](#) de [WordPress.com \(http://automattic.com\)](http://automattic.com).

Privacy & Cookies

We, WordPress.com, and our advertising partners store and/or access information on your device and also process personal data, like unique identifiers, browsing activity, and other standard information sent by your device including your IP address. This information is collected over time and used for personalised ads, ad measurement, audience insights, and product development specific to our ads program. If this sounds good to you, select "I Agree!" below. Otherwise, you can get more information, customize your consent preferences, or decline consent by selecting "Learn More". Note that your preferences apply to all websites in the [WordPress.com network](#), and if you change your mind in the future you can update your preferences anytime by visiting the Privacy link displayed under each ad. One last thing, our partners may process some of your data based on legitimate interests instead of consent but you can object to that by choosing "Learn More" and then disabling the Legitimate Interests toggle under any listed Purpose or Partner.

[View Partners](#)

[Learn More](#)

[I Agree!](#)